

## Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1916 kl. 2,30 e. m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi.*

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 14 sistlidne januari avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under punkten 186 av åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om anslag till nybyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi, för detta ändamål beräkna på extra stat för år 1917 ett anslag å 170,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 21 januari 1916 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 71, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden samma dag, föreslagit riksdagen att för uppförande av laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag, bevilja ett anslag av 1,128,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 170,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp förskottsvis av tillgängliga medel under år 1916 utanordna 50,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet.

Utskottets  
yttrande.

Den föreslagna nybyggnaden för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi är i främsta rummet betingad av kravet på att den kemiska fackskolan, som nu är treårig med en frivillig fjärde årskurs, göres obligatoriskt fyraårig. Vid byggnadsfrågans bedömande har utskottet

därför först måst taga ståndpunkt till spørgsmålet om en tre- eller fyra-årig fackskola i kemisk teknologi.

Beträffande denna fråga får utskottet till en början erinra om den ståndpunkt, som i berörda avseende intogs av 1906 års kommitté för ordnande av den högre tekniska undervisningen i riket. Kommittén, som beträffande alla övriga fackskolor föreslog en fyraårig kurs, fann i fråga om den kemiska fackskolan icke tillräcklig anledning föreligga att frångå den dittillsvarande ordningen med en treårig obligatorisk kurs samt ett frivilligt fjärde år. Beträffande den kemiska fackskolan gällde nämligen enligt kommitténs mening i så måtto andra förhållanden än för de övriga, att kemien med dess tillämpningar under hela lärotiden vore det centrala läroämnet, och kurserna i övriga läroämnen vore jämförelsevis fåtaliga och mindre omfångsrika. I följd härav ansåge kommittén, att kursen kunde högskolemässigt fullbordas på tre år och en fortsättningskurs utan svårighet anordnas.

Den ståndpunkt, som 1906 års kommitté intog i förevarande avseende, följdes såväl av de sakkunniga, som av dåvarande departementschefen tillkallats att biträda vid frågans fortsatta beredande, som ock i den framställning rörande tekniska högskolans omorganisation, vilken framlades för 1911 års riksdag och blev till sina väsentliga delar av riksdagen godtagen.

Då nu en framställning föreligger, som förutsätter en avvikelse från den uppfattning, som låg till grund för ett så nyligen fattat riksdagsbeslut, har givetvis inom utskottet måst göra sig gällande en viss tveksamhet, huruvida sådana skäl äro andragna, som kunna motivera ett frångående från den av riksdagen år 1911 intagna ståndpunkten.

För att erhålla kännedom om de yttre betingelserna för högskolans verksamhet och för att söka bilda sig en uppfattning i den föreliggande frågan har utskottet besökt högskolans under arbete varande nybyggnader ävensom dess nuvarande lokaler samt även i övrigt från olika håll inhämtat upplysningar i ämnet.

Utskottet har härvid måst komma till den uppfattningen, att de nuvarande förhållandena ej motsvara de berättigade fordringar, som den raskt framåtskridande kemiska industrien dels redan nu uppställer dels ock med säkerhet kommer att ställa på undervisningen och ingenjörsutbildningen.

Allmänt känt är, hurusom den kemiska industrien under de senare åren nått ett storartat uppsving i vårt land, och dess alltjämt fortgående utveckling nödvändiggör givetvis en omläggning av utbildningen för dem, som komma att representera denna industrigren. Den kemiska industrien

kräver i lika hög grad som landets övriga industrier specialisering i ingenjörutbildningen, vilken specialisering näppeligen låter sig genomföra utan en förlängning av studietiden. Särskilt har den elektrokemiska industrien på senare tiden utvecklats till en omfattning, som år 1911 ej var lätt att förutse, och resultaten av denna utveckling hava också inom kort tid visat sig, i det att på några få år denna industris produktionsvärde mångdubblats. Den billiga kraft, som är ett av huvudvillkoren för den elektrokemiska industrien, kan i många fall erhållas från våra vattenfall, på samma gång som ett mera fullständigt utnyttjande av vattenkraften förutsätter en stark utveckling av samma industri. Det torde vara obestridligt, att erforderlig utbildning i elektrokemi ej kan bibringas de blivande ingenjörerna på en studietid av tre år utan en samtidig avknappning av de nuvarande kurserna i övriga ämnen i fackskolan.

Ett annat område, där behovet av specialutbildning för de kemiska ingenjörerna förut gjorde sig mindre gällande, men där kravet på dylik utbildning alltmer framträtt, är tillämpad maskinlära. Det är nämligen givetvis av den största betydelse för en kemisk-tekniker att äga en ingående kännedom om de inom den kemiska industrien förekommande apparater och driftmaskiner. På senare tid har alltmer framhållits önskvärdheten att i möjligaste utsträckning tillgodose de kemiskt-tekniska laborationerna och att genom anordnande av laborationer i större skala göra de blivande ingenjörerna förtrogna med de viktigaste apparater, som användas i den kemiska industriens tjänst. Det är kravet på en undervisning, lagd på ett kvantitativt bredare och mer omfattande plan, som under senare åren alltmer framträtt, och från många håll har också påpekats såsom en brist i den förhandenvarande utbildningen, att den nuvarande studietiden ej giver tillräckligt rum för en effektiv och grundlig tillämpningsundervisning i berörda avseende.

Ej blott hos oss utan i alla de stora industriländerna har den kemiska industrien nått ett storartat uppsving, och ett kraftigt arbete pågår för dess fortsatta utveckling. Omtanken om den svenska industriens framåtskridande nödvändiggör också enligt utskottets förmenande ett behörigt tillgodoseande av den kemisk-tekniska undervisningen, och har utskottet kommit till den uppfattningen, att, för att denna undervisning skall bli så grundlig och fruktbringande som möjligt, den obligatoriska studietiden bör utökas med ett fjärde år.

Vid sådant förhållande finner utskottet fullt ådagalagt, att väsentligt ökade lokalutrymmen måste stå till den kemiska fackskolans förfogande. Såsom av utredningen i ärendet framgår, föreligga jämväl andra viktiga omständigheter, som, oavsett en förlängd studietid, påkalla förbättrade

lokala anordningar för nämnda fackskola, nämligen dels behovet av ett tidsenligt elektrokemiskt laboratorium dels ock kravet på ett kemiskt-tekniskt laboratorium för arbeten i s. k. halvstor skala.

Då sålunda en utvidgning för den kemiska fackskolan givetvis är av nöden, har inom utskottet den frågan varit före, huruvida de erforderliga nya utrymmena för fackskolan skulle kunna tillgodoses genom tillbyggnader till fackskolans byggnad å högskolans nuvarande tomt eller, på sätt i den föreliggande framställningen föreslås, böra beredas genom en nybyggnad å högskolans nya tomt i samband med övriga nybyggnader därstädes. Utskottet har vid övervägande av detta spörsmål kommit till den bestämda uppfattningen, att det vore i hög grad oekonomiskt att nedlägga avsevärda kostnader för tillbyggnader å de nuvarande lokalerna för den kemiska fackskolan, utan torde det få anses självklart att — där est ökat lokalutrymme för fackskolan skall beredas genom utbyggnad i större skala — skolan därvid bör flyttas till den nya tomten. Utskottet finner sig vid sådant förhållande böra tillstyrka det föreliggande förslaget om uppförande av en särskild nybyggnad för nämnda fackskola å högskolans nya tomt. I fråga om ritningarna för den planerade nybyggnaden ävensom de därav betingade kostnaderna har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Utskottet får följaktligen hemställa,

att riksdagen må för uppförande av laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag, bevilja ett anslag av 1,128,000 kronor och därav på extra stat för år 1917 anvisa ett belopp av 170,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av detta belopp förskottsvis av tillgängliga medel under år 1916 utanordna 50,000 kronor.

Stockholm den 10 april 1916.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 55.